

Smog powoduje 43 tys. przedwczesnych zgonów rocznie i kosztuje polską gospodarkę miliardy złotych

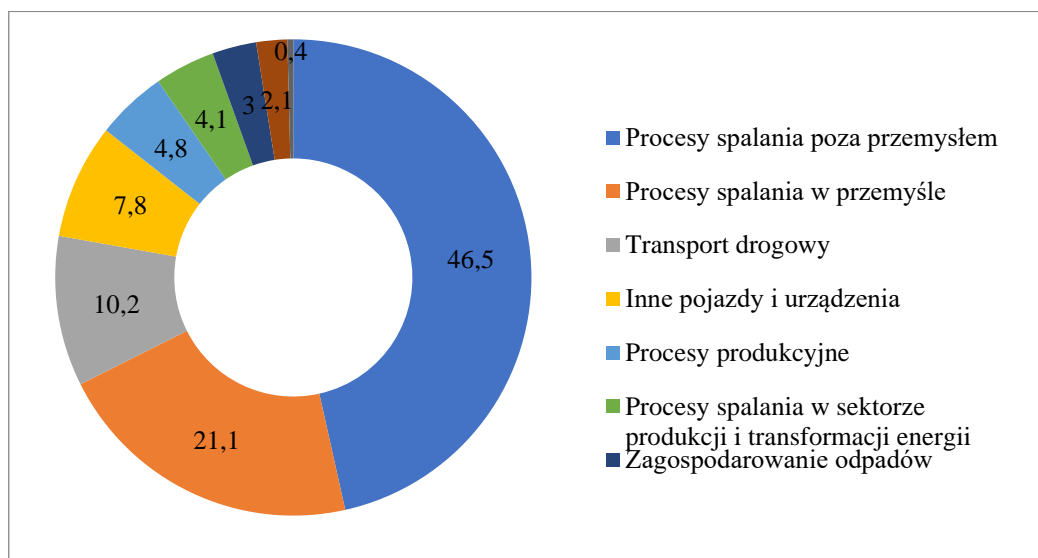
Podwyższony poziom pyłu PM 2,5 był przyczyną 43 tys. przedwczesnych zgonów w 2019 r. w Polsce. 96 proc. stref w Polsce podlegających ocenie jakości powietrza w 2018 r. miało przekroczone dopuszczalne stężenia benzo(a)pirenu, a 85 proc. pyłu PM10. Pod względem zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem Polska zajmuje 1. miejsce wśród 33. przebadanych krajów europejskich, zaś pod względem średniego stężenia pyłu PM 2,5 jesteśmy na 4. miejscu. Zła jakość powietrza w Polsce ma zarówno negatywne skutki zdrowotne, jak i ekonomiczne – wynika z raportu Polskiego Instytutu Ekonomicznego „Smog w Polsce i jego konsekwencje”.

- Największym źródłem smogu w Polsce jest niezmiennie tzw. „niska emisja”. Jej źródłem są przede wszystkim węgiel i drewno spalane w gospodarstwach domowych. Procesy spalania poza przemysłem są niemal w połowie (46,5 proc.) odpowiedzialne za emisję pyłów PM10 oraz PM2,5, podczas gdy procesy spalania w przemyśle generują odpowiednio 13,5 proc. i 21,1 proc. emisji pyłów zawieszonych. Pozostałe emisje pyłów pochodzą z m.in. z rolnictwa i transportu drogowego – mówi Magdalena Maj, analityk Polskiego Instytutu Ekonomicznego.

Charakterystyka polskiego smogu

Smog w Polsce występuje cyklicznie. W okresie grzewczym mierzymy się ze smogiem londyńskim (siarkowym), pojawiającym się w wyniku niepełnego spalania paliw do ogrzewania pomieszczeń. Z kolei latem w dużych miastach problem stanowi smog typu Los Angeles (smog fotochemiczny), który tworzy się przede wszystkim z tlenków azotu przy udziale promieniowania słonecznego i innych substancji. Źródłem tlenków azotu jest przede wszystkim transport drogowy, odpowiadający za 37 proc. emisji tych substancji. Do powstania smogu przyczyniają się warunki meteorologiczne, jak również ukształtowanie terenu i zabudowa, co w efekcie zmniejsza cyrkulację. Powietrze w Polsce jest jednym z najbardziej zanieczyszczonych w Europie. Wedle danych Światowej Organizacji Zdrowia, spośród 50 najbardziej zanieczyszczonych w UE, 37 leży w Polsce. Głównym źródłem emisji pyłów zawieszonych jest niska emisja, pochodząca przede wszystkim ze spalania węgla i drewna, a czasem także śmieci w gospodarstwach domowych. Procesy te odpowiadają za niemal połowę emisji pyłu PM2,5 i PM10. Spośród sektorów gospodarki największymi źródłami emisji pyłów zawieszonych są: przemysł, z którego pochodzi ponad 20 proc. emisji PM2,5 i niecałe 14 proc. emisji PM10 oraz transport drogowy, odpowiadający za 10 proc. emisji PM2,5 i 8 proc. emisji PM10. Istotnym źródłem emisji pyłów PM10 można jest również rolnictwo (12 proc.). Pozostałymi wysoce emisyjnymi sektorami są przede wszystkim: procesy produkcyjne, wydobywanie i dystrybucja paliw kopalnych, procesy spalania w sektorze produkcji i energii czy zagospodarowanie odpadów. Podobną strukturę źródeł wykazują wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), do których należy szczególnie toksyczny benzo(a)piren. W tym przypadku również decydująca część emisji (blisko 84 proc.) pochodzi z niskiej emisji. Jako drugie źródło wymienia się procesy produkcyjne, przede wszystkim związane z produkcją koksu (prawie 10 proc.). Pozostałe źródła WWA pochodzą z sektora zagospodarowania odpadów, rolnictwa oraz transportu drogowego.

Wykres. Udział istotnych sektorów w emisji PM2,5 w Polsce w 2017 r. (w proc.).

Źródło: KOBiZE.

Skutki smogu i jak z nim walczyć

Zanieczyszczenia powietrza niosą ze sobą poważne skutki zdrowotne oraz ekonomiczne. W Europie ekspozycja na pył zawieszony zmniejsza średnią długość życia każdego człowieka średnio o prawie 1 rok, głównie z powodu zwiększonego ryzyka chorób układu krążenia i układu oddechowego oraz raka płuc. Według badań Światowej Organizacji Zdrowia, przeprowadzonych w 25 miastach UE, oczekiwana długość życia w najbardziej zanieczyszczonych miastach może wzrosnąć nawet o około 22 miesiące, jeżeli długoterminowe stężenie PM_{2,5} zostanie zredukowane do rocznego poziomu według wytycznych WHO. Wykorzystując innowacyjne technologie w zakresie transportu i ciepłownictwa w Unii Europejskiej, w latach 2018-2025 można by zredukować zewnętrzne koszty zdrowotne o 183 mld EUR, co stanowi odpowiednik 1,2 proc. przewidywanego PKB w 28 państwach członkowskich UE w 2018 r.

- Biorąc pod uwagę fakt, że koszty zewnętrzne smogu szacuje się na 111 miliardów PLN rocznie, to poniesienie istotnych nakładów inwestycyjnych na modernizację ciepłownictwa, ale także innych sektorów odpowiadających za złą jakość powietrza w Polsce, staje się coraz bardziej zasadne – komentuje Magdalena Maj.

Polski Instytut Ekonomiczny to publiczny think tank gospodarczy, którego historia sięga 1928 roku. Obszary badawcze Polskiego Instytutu Ekonomicznego to przede wszystkim handel zagraniczny, makroekonomia, energetyka i gospodarka cyfrowa oraz analizy strategiczne dotyczące kluczowych obszarów życia społecznego i publicznego Polski. Instytut zajmuje się dostarczaniem analiz i ekspertyz do realizacji Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, a także popularyzacją polskich badań naukowych z zakresu nauk ekonomicznych i społecznych w kraju oraz za granicą.

Kontakt dla mediów:
Andrzej Kubisiak
Kierownik Zespołu Komunikacji
andrzej.kubisiak@pie.net.pl
tel. 48 512 176 030